

NÉZZ A SZEMEDBE!

Szöveg a hétkönapri emberi skizó, vallás/filozófia, szabadság hangalakok mentén.

[Apolobéta]

[1.] Amiről nem lehet hallgatni, arról beszélni kell.

[2.] The Corporation: Úrhajó

[1.]

Amiről nem lehet hallgatni, arról beszélni kell.

"Amiről nem lehet beszélni, arról hallgatni kell." Wittgenstein: Tractatus

(A Tractatus képe a nyelvről az analitikus-szintetikus distinkciót vetíti előre, Wittgenstein tulajdonképpen a nyelv állításait a következő halmazokra bontja. A természettudomány kijelentései empirikus tényállítások, a logika pedig tautológiákból áll. A misztikus az, ami ezen kívül van: Én, Isten, az erkölcs, a vallás, a művészet; erről Wittgenstein a Tractatus befejező mondatában ezt írja: "Amiről nem lehet beszélni, arról hallgatni kell." Egy fontos nézet, hogy Wittgenstein szerint a nyelvről beszélni nem lehet értelmes, filozófiai formában. Mivel Wittgenstein számára a filozófia viszont elsősorban nyelvi elemzés, ezért a filozófia maga is kérdéssé válik. Ebből következően Wittgenstein számára a filozófia nem lehet egy örök érvényű tézisrendszer, hanem ahogy ő mondja, egy létra, amelyre ha felmáztunk, eldobhatjuk azt. **Azaz a filozófia egy olyan folyamat, amelyen ha mind végigmegyünk, a végén eldobjuk.**^{*1} - http://hu.wikipedia.org/wiki/Ludwig_Wittgenstein)

BEVEZETŐ MAGYARÁZKODÁSOK ÉS ELŐREBOCSÁTÁSOK (az apróbetűs)

"- Akkor reál tárgyakkól erős voltál, mi? - Ja, magyar nyelv és irodalom."

A közelmúlt egyik karácsonyán kaptam a bátyámtól egy apró színes pasztikát. A kis szobor egy békát mintáz, turmixgépben. A gép bekapcsológombja piros, műgonddal formázott.

"Ez a dal most érted él, fohász a lelkedért / múltjon végleg el a véres remény." - Pokolgép: A dal érted él

Nem találtam ki semmi újat. Írásomban nem törekszem minden sorja lereszelésére, minden állításom tételes bizonyítására. És nem gondolom, hogy kizárólagos felkentként nálam volna a sebezhetetlennétévő láthatatlan bölcs szent grálkő-marsallbot. Isten-komplexusaim részletes kifejtésére sem ezt a felületet szánom. Mivel alapvetően "összeadásban gondolkodom" - azaz a legkülönbébb eszmék, gondolatok és jelenségek általam jónak vélt kibékítésére és szintetizálására törekszem -, a szöveg nyelvezetében és tagolásában nem akarok izmusoknak, iskoláknak, stílusoknak, dobozoknak megfelelni. Nincsenek rendszerezett ismereteim a vallás és a filozófia történetéről és eredményeiről, és általában véve egyetlen ismeretelméletről sem - bár az ezekkel töltött ezernyi óráim pontos száma az emlékezetem kódéba vész. (A felvetett témák rendszerezettebb filozófiai kifejtésének tekintetében kifejezetten ajánlom a Pannon Panteon könyvsorozat 1999-ben megjelent könyvét: Tény és titok – Szabó Lajos összegyűjtött írásai és előadásai címmel.) Alapvető bezártságom, hogy magyarul gondolkodom, magyarul tudom magam kifejezni (a magam számára valamelyest kielégítően). Egyszerűen túl sok információval dolgozom egymástól akár távol eső területekről merítve, és az ismeret minden egyes ajtajának kinyitása után a további szellemi izgalmakat rejtő ajtók pedig csak szaporodnak. Így hát korlátoltságom messzemenő belátása számomra alap. Amit meglehetősen rendszerezetten kutattam, az a kereszténység (különösen újabbnak) formája és dogmatikája, problematikái, és a keresztény vallás szentkönyve, a Biblia. A szövegben előforduló ilyen hivatkozások oka ez. Sok évig éltem és dolgoztam keresztény vallási közegben, önkéntesként, főleg ifjúsági csoportok keretein belül, időnként bizonyos korlátozott vezető szerepben is, dolgoztam az egyszerű fizikai munkáktól a hit terjesztésének föladataig. Ez alatt az idő alatt (és ezen felül is) többszáz négyszemközti beszélgetést folytattam "az élet, világmindenség meg minden" témakörében. Ezek a beszélgetések, az azokban felbukkanó ismétlődő mintázatok - és maga az ismétlődés természete - érdeklődésem irányainak később leginkább alapjait képezték. Megjegyzem, a vallásos gyermekbetegségekből

való kigyógyulásra fordított időt tekintve nagyjából egyenlően állok az azok beszerzésére szánt időegységekkel. Bár még nem kaptam kézhez a gyógyulás zárójelentését. :) Meglehetősen sok időt fordítottam még általában az olvasásra (text-geek és text-freak vagyok - amióta hazánkban is van internet, ezek mértéke hatványozódott). Jelentős időt fordítottam a művészetről való gondolkodásra és eszmecserékre is, a művészet történelmének, eseményeinek világának tanulmányozására (felülreprezentálva a magyar vonatkozásokat). És persze a művészet különböző technikáit és területeit is igyekeztem megismerni és művelni. Így a szabadkézi rajztól meg a hagyományos képalkotó technikáktól az alkalmazott grafikai munkán át a tisztán konceptuális alkotásokig (sokszor anti-művészeti kísérletekig), írásbeli kifejezésekig próbálgattam magam, (a vallásos kóruséneklésen túl) tíz éve aktívan foglalkozom a hangmanipulációval/zeneszerzéssel, számítógép és elektronikus hangszerek segítségével. Továbbá tanultam különböző iskolákban, kurzusokon jogról, erkölcsről, pszichológiáról, történelemtől, politikáról, irodalomról és annak alkalmazott formáiról, kommunikációról, médiáról. Én vagyok az a bizonyos példabéli UFO, aki idejött és szétnéz: a megismerés szempontjából számomra a lehető legfüggetlenebb pozíció felvétele, a felek egyenlőképpen meghallgatása szimpatikus és használható ideának bizonyult. Ha egy téma érdekel, igyekszem minél több véleményt és elgondolást megismerni azzal kapcsolatban, és az ezek megemésztéséből nyert eredményeket egyenjogúként beépíteni a világképembe. Ha új gondolattal, akár az enyémmel ellenkező, akár destruktívnak tűnő véleménnyel találkozom, a "tegyük fel" és a "miért is ne?"-hozzáállást alkalmazom: *tényleg* szeretném tudni, hogy aki beszél, 'igazából mit is mond?' Ha még nem próbáltad hosszútávon: ennek *következetes* keresése strapásabb, mint elképzelned. A próbát amúgy javallom a velem ellenkezőknek is, hátha nyerek tőlük némi irgalmat. :) Tudom, meglehetősen sarkos vélemény, de azt gondolom, hogy aki az agyát a minél szélesebb körű műveltség megszerzésére irányította, az általában a "kicsinység" hasonló (sokszor elkésztető) belátására jut mint én - megkockáztatom: (eszmei) polihisztorságról az elérhető információmennyiség miatt már réges-rég' csak tréfálkozva beszélhetünk. Ha ennek ismeretében lelkiismerettel gyakoroljuk az önértékelést, akkor a felfúvódást (különösen fejben), meg a bármilyen rendű és rangú hatalommal való visszaélést, és annak kínos eredményeit is elkerülhetjük. Aki pedig az önkritikát hanyagolva nem jut a "kicsinységig" (illetve elfelejti ezt a legerősebb vizsgaeredményét), annak beszélhetek, amit akarok, úgysem mond le arról, hogy félreértsen. Vagy éppen bárkit/önmagát. Ez utóbbi állapotot is magamon ismertem meg leginkább.

Ha össze kellene foglalnom, mire jó nekem ezt a "NÉZZ A SZEMEDBE!"^{*2}-szöveget leírni, talán a fogalmak látszólagos ellentmondásainak valami feloldási kísérletét, az ellentmondások feletti erőszakos és előítéletes viták túlnyomó részének értelmetlenségének felvetését jelölném meg. Egy Asimovnak tulajdonított gondolat szerint az emberek közötti konfliktusok kábé kilencven százaléka kommunikációs félreértésből származik. Van benne valami. Hát, nézz a szemedbe!

ILYET ÉN IS TUDOK!

A művészet ideájáról alsó hangon

Játék/elmélet

Punks not death!

A művészetnek (~kultúrának), mint felhőszerű fogalomnak jutott a szerep mára, hogy a színpadias lelkeségét kifejezze általa az ember. Általában a művészet nem helyettesíti a 'szakralitást', de bizonyos széleskörű eszmeiség mégis valami olyasminak tekinti, ami az ezzel kapcsolatos "alantas vágyakat" kiélhetővé teszi - amolyan hallgatólagos valláspótlékként, illetve a valláshoz kapcsolt misztika szigorúan kiscsoportos óvodás terepeként funkcionál. Vagyis az említett eszmeiség "engedélyével" *esetleg*, hébe-hóba funkcionálhat. Ez a színpad le van választva a "komoly" realitás halmazáról, adott esetben "fontosabb és szükségesebb" célok (pl "gazdaságiak"/anyagiak) érdekében akár ki is iktatható a hetköznapi életből, vagy legalábbis (mondjuk társadalmi szinten) visszautalandó a személyes hobbik és rögeszmék hátsókertjébe. Ott aztán mindenki művészkedhet - ha nem akadályozza ezzel a ("hasznos" termelési) munkát. Esetleg az alsótagozatos propagandaszerepig viheti. Ez a (teljességgel 'materialista') szemlélet akkor erősödik meg, amikor "gazdasági válság van", az egzisztenciális aggodalmak idején - csekélyebb mértékben pedig akkor, amikor a fizikai életbenmaradás *tényleg* komoly áldozatokat követel. (Kisebb vihar a téma bilijében: a Tűzraktér kiakólbóltításának nyűgje, éppen manapság.)

A művész megörökölte a misztikusoknak juttatott tisztelet és előjogok bizonyos mértékét, ahogy megörökölte az udvari bolond, vagy a falu bolondja feszültségoldó, érinthetetlen szerepét is.

(Szépség, gyönyörűség, ihlet, emelkedettség: a művészetet és a kultúrát illetné érte a taps?)

Más, jóval szelídebb és reálisabb nézet szerint: a művészet virtualizációs játszótérnek a maga nemében tökéletes. A szabadság keresésének és megélésének jobban-rosszabbul elfogadott halmaza. Akár a szélsőséges, erőszakos hajlamok kifejezésére/feldolgozására is alkalmat nyújthat, vagy az agresszív, sarkos vélemények kifejezése, etc. (itt ezeknek az energiáknak nem a *művészek*en, vagy a *közönségen való kiélésére* gondolok - hanem például a pápát elcsapó meteor-szoborra, ami a művön való elmélkedés által lehetőséget biztosít a témával kapcsolatos gondolataink rendbeszedésére) - illetve alkalmas arra, hogy mielőtt "húsba és vérrel" íránk tetteket, szimulációkat, tükörbenézéseket végezhessünk. De a művészet éppen úgy alkalmas a pozitív élményeink és érzelmeink, örömünk kifejezésére is.

Szerencsére a művészet - talán pont azért, mert nem képvisel komolyabb hatalmat, a maga "elidegenedett" és "érthetetlen" státuszában, vagy akár a demokratikus, "mindenki művész"-hippifelfogással alkalmas arra, hogy olyan emberek is "belebeszélhessenek" az éterbe, akik nem akarnak, vagy nem tudnak egyéb, társadalmilag jobban definiált és ezáltal szorosabban őrzött szellemi táborokhoz csatlakozni. Ilyen módon "megszentelt helyé" is lett - akárcsak a tabuval védett helyszínek, vagy az ókori zsidó templom az oltár szarvával, amelyet megragadva valami bűnnek az elkövetője haladékot nyert, illetve mint a különféle templomok, amelyek védelmet biztosítottak az odamenekülőknél. A szabadon eresztett művészet talán a legerősebb psziché-gyógyszer (esetleg drog), ebben a külső elvárásoktól mentes állapotában pedig ingyenesen és korlátlanul hozzáférhető. Az említett színpadias lelkiséggel szólva: ez már már hozsánna! :)

"Léhet, hogy a mongólok nem is olyan büdös, szémét népség? Léhet? Nágyon is!" - South Park: Child Abduction Is Not Funny

"Zsarnokság van a

fánklekvárban, zsarnokság

a lelki tápban." - Illyés-parafan-haiku

Hogy az árutermelés múlttal és jövővel nem gondoló szempontjából marginális művészet, vagy bármiféle alkotómunka mennyire hasznos *valami* - akár az árutermelés tágabb összefüggésekbe helyezett szempontjából is, annak részletezése meghaladja ennek az írásnak a kereteit: de ettől még a kérdés fontosságát elsőrendűnek tartom - különösen annak a zavaros gagyizásnak a tükrében, ami ezzel kapcsolatban megy itt a magyar éterben.

ADVOCATUS DIABOLI: [Dió Béla/Bólé Dia]

"A "jel" szóban benne van az, hogy két értelmes lény nélkül nem lehet jelezni." - "Hogy mi válik jellé, az érzékenységünk nívójától függ." - Szabó Lajos

"Egy nyelvet elképzelni annyi mint egy életformát elképzelni." - "Végső következtetés: a világ a nyelv által ki van mérve, határai logikailag, a ki nem mondható pedig megmutatható." - Wittgenstein: Filozófiai vizsgálódások

"A nyelv maradék nélküli matematika [...]"

Minden logika matézis, ha a nyelv maga minden mozzanatában megfelelő szintű egyetemes matézis.

Amikor azt kérdezem, mi a matematika, a "mi" a lényegre vonatkozó kérdés." - Szabó Lajos

- *Miért utálok a vallást?*

A vallásos ember nem tudja mit hagy ki.

Akkor létezik az, hogy motorizált barbárok volnánk?

"Segítség!" - híres utolsó mondatok versenyének közönségdíjasa

- *Miért szeretem a vallást?*

A vallástalannak esélye sincs megtudni miről marad le.

"Egy ember sem uralkodhat a szellemén, hogy visszatartsa az életnek leheletét [...]" - Prédikátor Könyve

Ha becsukom a szemem, minden világosabb.

Engem a vallás, mint rámerőltetett, koporsóként rázáródó rendszer, igencsak taszít. Várom a vallások korszakának végét, talán a lepke várhatja hasonlóan a pillanatot, amikor megszabadul a bábtól.^{*3} El tudsz képzelni egy vallás nélküli világot? A kérdés azután merült fel bennem, hogy múltkorjában az emberi agyról elmélkedtem. Az emberi agy: egyrészt egy jól körülhatárolható, hosszú ideje tanulmányozott dolog - másrészt persze nevetségesen keveset tudunk róla (és még kevesebbet tudunk megragadni ebből a tudásból). De megvannak a határai, amelyek közül talán a legfontosabb: nem tud olyasmit felfogni (elképzelni), aminek elképzeléséhez (felfogásához) kevés az emberi agy. Az agy megpróbál *végtelenül* emberien gondolkodni. Mindenki agya csak és kizárólag emberi módon tud működni - illetve az alatt. Azt, hogy egy-egy ember agya hogyan is működik, mennyire *végtelenül* emberien, illetve mennyiben alatta teljesít, persze igazán pontosan felmérnünk - mi mással, mint emberi aggyal :P - nem lehetséges. De még nagy vonalakban sem tudunk belelátni, mi megy *tényleg* precízen mások fejében. Ezekután feltettem magamnak a kérdést: el tudnék-e képzelni egy vallás nélküli

Földet, egy olyan emberiséget, ami meg van fosztva mindattól, amit csak most tudok a vallásról. Érdekes gondolat kísérlet, kizárni minden komolyan vett istenképet az emberiség szokásos ügymenetéből. Minden szerveződést, ami akár kívülről, akár belülről valamiféle valláshoz köthető címkét visel. Nem gondolni semmilyen eszmével, szervezettel, csoportosulással, ami a megmagyarázhatatlanig bezárólag - és azon túl - magyarázza a világot, és ennek a magyarázatnak valamiféle "külső", esetleg "felsőbbrendű" forrást jelöl meg. Semmilyen misztikus tiszteletadás szervezeten, vagy akár csak szellemi közösség másokkal, akár magányosan, fizikailag távol a többiektől -, nincs semmilyen Istenre vagy istenekre szó. És semmi fohász sehova. Nincsenek templomok, nincsenek felszentelt épületek, helyek, terek. Nincs hivatkozás az ilyesmi helyszínek különleges státuszára, és nincs vita ilyesmin. És nincs zárt osztály a vallásszerűeknek, nincs családi zűr, nincs vihar barátságban, társadalmi kapcsolatokban, szerelemben. Nincs politikai befolyás, szektás/fundamentalista öngyilkok, terror, korrupció, háború vallási meggyőződés okán vagy annak nevében.

Hogy ez mind hiányozzon belőlünk kollektíven, szerintem úgyszólván lehetetlen. Bármilyen formában vagy minőségben mérjük és definiáljuk is a valláshoz köthető energiákat, nekem elképzelhetetlen egy olyan világ, amiben a gyermeki létélmény gondolati emlékei, a szellemi összetartozás valamilyen formái és jól elkülöníthető cselekményei, az azonosság (akár túlhajszolt) keresése és az arra találás feletti extázis, vagy a rész-egész-élmény - akár csak megmagyarázhatatlan mély érzelmi töltéssel való - átélése ne jelentkezne. Nem megy, akárhogy is próbálom, úgy tűnik, találtam határokat a saját agyamban. Persze bizonyos vonatkozásban jól esik belépni a vallástól megszabadult ember ideájába. Úgy érzem, menten öntudatosabbá válok, idegesítő béklyóktól szabadulok, de azon nyomban - egyszerűen szabadabbá válok. Az üres szokásokról, rítusokról leván a gond. Nem szórakozhatnak mindenféle misztikus és oktalan ügyek zászlaja alatt az agyammal meg az életkörülményeimmel. Nem szórakozhatnak rokonaim, barátaim és utálóim, valamint általam személyesen nem ismert emberek agyával és életkörülményeivel mindenféle misztikus ügyek zászlaja alatt. Az erkölcs és lelkiismeret alkotta fogalmak különböző elvek alapján való megosztottságát elegáns mozdulattal kukázhatjuk. Persze még ugyanabban az ívben hasonló könnyedséggel utánuk hajíthatjuk akár a költészetet is, és mehet vele a kultúra címke alá felhalmozott dolgok nagy része, egyaránt. Meg a mindenféle filozófia vagy a pszichológia történetének és eredményeinek nagyobb része is. Ha nem volna vallás, néhány perc alatt feltalálnánk (minden stresszes jellemvonásával együtt) - ahogy fel is találjuk. Napról-napra, ha máshogy nem, de legalábbis a "magunk módján". Az élet meg halálmagyarázatokat lehetetlen megállítani, a legtöbb, amit tehetünk, hogy rájukpróbálunk. Megfigyeltem, hogy a vallást leginkább és legtudatosabban tagadók általában a legdogmatikusabbak. (Közvetlenül a magukat vallásosnak tartók harcálláspontjai mellől startolva, persze.)

A kisebb-nagyobb szellemi változások/megrázkódtatások/forradalmak tökéletesen magukon hordozzák atyjuknak, a kaporszakállú és szakállszagú vallásnak minden személyiségjegyet. Ugyanolyan szellemi rendszerekbe és logikai elgondolások köré szerveződnek - találó példa erre az egyik leginkább ismert és elismert anti-vallás, a jó öreg

'materializmus', meg testvére, az 'ateizmus', és ezek legerősebb "világi" képviselői - úgyismint a (megvalósult :) kommunizmus és a megvalósulás már-már "lenni vagy nem lenni?" filozófiai magasságába emelkedett kapitalizmus (ez esetben szigorúan az említett eszmék avatárjaninak tekintve ezeket a rendszereket). A poszt- vagy anti-vallás még külsőségeit tekintve sem tud újat felmutatni, előbb-utóbb belakja a jól bejáratott mintakészletet - azzal a hátránnyal, hogy dogmatikájának alapjai között a vallás tagadása is szerepel, ami egyrészt energiát emészt fel, ami akár a kreatív alkotásra is fordíthatna, másrészt hazug is: hiszen lényegében maga is csak egy vallás. Mindazokat a cselekedeteket, amelyeket a vallás "kisajátított", hűen megismétli, legfeljebb az aktuális divatnak megfelelő ruházatban. Lesz templom, szentségek, dogmatika avagy szentként tisztelt szabálykönyv (de lehet akár hologram is, amely a legfőbb igazságok gyűjteményét tárolja), minden célra külön lefektetett rítus, papság, tekintélyelvűség, áldozat, mártír-panoptikum, és persze az a nevetséges antropomorfizáció, továbbá hagyományok meg örökösök. Legfeljebb más elnevezésekkel. Ha netán két krumpliatomból géntechnológiával meg miniatűr forrasztópákával embert teremtünk, a fizikai önfenntartással kéz a kézben első dolga lesz vallást alkotni magának. (Ez persze a hagyományosabb módszerekkel készült utódaidnál is bekövetkezhet.) Mert a vallás, a mindenki számára édesgyerekként nevelgetett meggyőződés, és annak közösségi szintre lépő gyümölcse magából *az emberből*, az ember felépítéséből és működéséből sarjad.

Az egyik ember csak a másiknak árt vagy használ a Földön.

"Megismertem, hogy mindaz, amit Isten tesz, örökre úgy marad: nem lehet ahhoz hozzáadni, sem abból elvenni." - Prédikátor Könyve

(Apokalipszist^{*4}: most!)

A valláskritika egyik központi mémje az antropomorfizáció, az 'emberarcúság' megtámadása. Különösen az 'isteninek' az emberben, emberiben való megjelenítését preferáló vallások esetén, mint az általam jobban ismert kereszténység. Sok igazság elhangzik ennek a vádnak a hangoztatása során. De lényegét tekintve az antropomorfizálás teljeskörű elutasítása és annak kigúnyolása a feldobott-kő-alá-állás alapesete. Hiszen végső soron számunkra minden az emberről szól, az 'ember', mint kategória rajzolja ki megismerésünk halmazának határait. Egy gyerek számára az autónak "szemei vannak", a tárgyakat személyes névmással illeti, sőt ha közelebb érzi őket magához egyenesen nevet ad nekik, és magához hasonló tulajdonságokat vetít ki rájuk. A mesékben pedig minden szereplő emberien viselkedik. Nem mintha a kifejlett emberpéldányok a maguk módján nem úgy tennének, mint a gyerekek. Ugyan (jobb esetben) az autót nem tekintik hozzájuk hasonló élőlénynek, és ha Bélának vagy Jutkának hívják is a webszerverüket, attól még nem osztják meg vele személyes problémáikat vagy örömeiket. De ha mondjuk valamit másoknak magyarázniuk kell, mélységesen antropomorf hasonlatokat használnak, legyen szó bármiről a világon - és ezt teszik az antropomorfizációt támadók is. Csak úgy vélik, hogy "ők nem úgy gondolják", mint azok, akik a 'vallásos' meggyőződésükből merítve

érvelnek igazuk ügyében. No igen. Azt feltételezni a szavakkal kapcsolatban, hogy a többiek nem ugyanazt értik rajtuk, sőt egyenesen nem is érthetik ugyanazt, illetve csak azért, mert mások máshogy fejezik ki magukat (mondjuk vallásosan^{*5}), vagy tényleg nem ugyanazt értik a szavakon, ezért aztán nincs is "igazuk", *nem is lehet* igazuk - nos, ez is mélységesen emberi vonás. Talán az 'én' fejlődésének egy átmeneti viselkedési formája lehet: elkülönülni a 'többtől' és megszilárdítani 'önmagam', igaz, azon az áron, hogy a 'többi' alacsonyabbrendűnek tartom - ennek a viselkedésnek gyorsan jelentkeznek persze az 'éenség' kialakítását gátló határai. Ugyan például a Napnak nincs kétkeze-kétlába, rajtuk egyenként öt-öt ujjal, mint a homo sapiensnek, és nincs emberi agya sem (bár még nem jártam utána személyesen :P), illetően embernek sem nevezhetjük, mégis "süt a Napocska", ahogy "süt anyácska" is. Ha valamiben képtelenek vagyunk szabadulni az antropomorfiságtól, az a gondolkodásunk és a beszédünk. A világot és a jelenségeket emberi tudattal írjuk le, a legtöbbször testünk hasonlatára. Ha azt mondjuk, hogy valaminek "szája van" vagy "nyaka", akkor símán megértjük mit is jelölünk ezzel, és nem kezdjük el a kifejezést vitatni ha egy borosüveggel kapcsolatban kerül szóba. (Amióta jobban megismertük a test belső felépítését, ez még fokozottabban így van.) De ha valaki azt találja mondani, hogy "az Isten kezében vagyunk", akkor - mégha van is valamilyen 'istenképünk' - akár nevetségesnek hisszük már a gondolatát is, hogy "keze" volna. A fokosnak lehet feje - az istennek nem. A realitás védelmében a nagy "misztikai-eretnység" avagy "stupiditás" ellen folytatott keresztesháborúink áldozata a nyelvhasználat szabadsága lett, és lelkesen hülyézhettek egymást tovább, anélkül, hogy személyes kapcsolatot teremtenék és megtudnánk, hogy a lehülyezett a rendelkezésére álló nyelvkészlettel mit is akart közölni. A nyelv elemei szimbólumok, tisztán szellemi termékek, annak jogát, hogy a maguk mértéke szerint használják őket, elvitatni másoktól, inkább tűnik ostobaságnak, mint értelmes és meggyőző álláspontnak. Lényegében szinte nem is számít, hogy értelmes arcot vágva, netán kaffogva és hörögve hazudunk, mint ahogy az sem a legfontosabb szempont, hogy némán avagy ékesszólóan mondunk igazat. Ha van, aki értsen. Amennyiben akarát sincs a megértésre, az mondjuk szopó.

"Japánistent mindenkibe!" WarYounak, a Hurkatöltő zenekar frontemberének elköszönése

Miért védjük az isteneinket? (Direkt és kizárólag kisbetűs 'istenenek'-ről van szó.)

Mindegy, hogy 'isten'-nek, 'istenek'-nek nevezzük azokat a dolgokat (végsősoron szellemi formákat), amelyeknek hódolunk - az erre való jogosítványaik ellenőrzése nélkül -, vagy 'eszmének', netán akárminek. Ilyenek a dogmáink/meggyőződéseink tételei - illetve azok kizárólagossá tétele és főként *kizárólagos olvasata*. Például politikai, vallási, tudományos, művészettel kapcsolatos meggyőződési formák/minták (egyszóval filozófiák - kinek mi kimondatlanul a 'vallása', kár is a szavakon lovagolni), amelyeknek úgy követelünk kizárólagosságot, hogy elhallgatunk/indexre teszünk/kizárunk más, szintén hasonlóan létező, lényegükben velük azonos szellemi értékeket. Mintha csak egy osztás eredményével kapcsolatban, amely maradékot tartalmaz, elhazudnánk a maradékot, és azt állítanánk: az

pedig nincs. Ősrégi és jogos törekvés hát, hogy szabaduljunk meg az istenektől, ki velük, ki a picésába. Vagy jók lesznek allegóriáknak, film-alapanyagoknak, esetleg csak szívódjanak fel, mi meg éljünk boldogan, ámen.

Ámde az 'Isten/isten' szóval/névvél/címzéssel való 'visszaélés' (~abúzus - ami vicces kis szó) minősített valami - természetesen semmi köze AZ Istenhez. Leginkább az emberek türelmetlenségének bizonyítéka. Ugyan könnyen hozhatunk a vallásból, vallási körökből is példát, de itt van mindjárt egy konkrét polémia: 2011, Magyar Köztársaság, alkotmányozás. A hatalmi struktúra mesterségesen rajzoltatott állatja magán hordozza a visszelés szinte minden lehetőségét, mintegy állatorvosi lóként mutatja a "fenevad"*⁶ természetrajzát, illetve problematikáját. A *magunk fölé emelt* - de kesztyűbábként alulról mozgatott - hatalmat, minél "istenibb", csak az életnek birtokolta jogokkal és tulajdonságokkal próbáljuk felruházni, annál halálosabb fegyverré fejlesztjük. Eltévessztettük a szobor/tárgy/eszköz/keretek/eszmék szerepét netán - amennyiben a fejünk fölé emeltük őket. És elveszítjük a realitásérzékünket: azt gondolva, hogy a dolog önjáróvá vált, elengedjük, hadd repüljön gazdátlan', de valahogy mindig pofán vág. Ha csak kicsiny istent vettünk a boltban, még jól is járhatunk, megúszhatjuk nyolc napon belül gyógyulóval. De minél többet áldoztunk neki magunkból, minél nagyobbra hízlaltuk, annál nagyobb eséllyel kerülünk a Darwin-díjasok táborába. (Ezzel szemben az én vezérem belülről vezérel - hamár.)

Uralom, ítélet, áldozat (no mercy)

"- Savazzuk meg!" - kiálltattak fel az állatok. És megsavasták.

Következtetés: az ember(iség) jelenlegi szellemi állapotában nem alkalmas arra, hogy ekkora mellénnyel és arroganciával vindikálja magának a bíró szerepét, és azzal éljen (visszaéljen). A szelídség, és bizony, sokszor a lemondás nyit ajtót, hogy a valódi hatalom közelébe férközhessünk. Legalábbis anélkül, hogy elveszteni magunk. Ennek a következtetésnek a megtámogatására amúgy másik fontos példa a technológiai túlvállalás - lásd még az élővilág kipusztításának ördögi (értelmetlen) törekvése, stb. Ultimate és kollektív örület. Gyógyulásunk érdekében még sokkalunk kell magunkat, feszíteni a szenvedés húrját. Fajtánk eltökéltségét tekintve nem lesz nehéz. Megcsináljuk.

A valóság nem hasonul meg önmagával

"VAGYOK AKI VAGYOK" - az 'én' legegyszerűbb bemutatkozó mondata

A hit nem él meg kétely nélkül, noha nincs benne kételkedés, azért hit - de a kétely legyőzésével képezi magát a tökélyig.

"Akit az istenek szeretnek, örökre meghagyják gyerekek." - Belga: Ovi

"Ha olyanok nem lesztek, mint a gyerekek, sehogysem juttok be az Isten birodalmába." - Jézus

Igen, tudom. A vallás büdös. Ráadásul még szőrös is, és időnként furcsa, nyöszörgő hangokat hallat, ha nem vigyázunk, minket is furcsa, nyöszörgő hangok hallatására vesz rá. Óvakodjunk hát felebarátain! De a torzulásoktól és visszaélésektől megfosztott belső meggyőződés, a *valódi vallás* viszont nem más, mint ami a tengely körüli forgás, és a Nap körüli keringés a Földnek, vagy a levegő és a táplálék a rajta élő lényeknek. Az Élet **A** Vallás (míg a vallás persze *nem egyenlő* az élettal). Az igazán gyermeki állapotok, ötletek és tettek esetén szó sem lehet profánról. Ha valamit igazán szeretek a (belső) vallásban, az az, hogy a gyermek ártatlanságát képes vagyok általa ötvözni az öntudat teljesebb formáival. (Az én soha nem lehet öntudatlan - az én alapvető vonása valamiféle tudatosság. Noha a tudat önmagában nem tölti ki az ént.)

A fájdalom hitelesített mérleg. A fájdalomra való reagálás teszi nyilvánvalóvá, hogy igazából kik is vagyunk és mit is vallunk. Önmagunkat is ezen keresztül mérhetjük meg a legpontosabban/legélesebben. A fájdalom természetesen és jóhogy! szubjektum: csak az minősül annak, amit az 'én' annak érzel, szóval a fájdalom az ego legbensőbb szubjektív élményeinek egyike. És a fájdalom közös szellemi mező, természete univerzális és mindenki által megismerhető - és meg is ismeri mindenki. Beszélni, színházat játszani kevés: ami a rád mért fájdalom után marad, az tényleg a lényegedhez tartozik, ami elvész, arra többé nem igaz az utóbbi állítás.

Az Istenről beszélő alapvető kínja: számonkérlek rajta, miért nem Isten ("Tegyen csodát!" - mintha az bármit is bizonyítana). A számonkérés bizonyos jogosítványokkal bír a bibliai szöveg szerint is. Igazi magas labda valaki számára, aki 'kereszténynek' mondja magát: "tökéletesek legyetek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes". (És vannak további emlékeztetők arra, hogy tul.kép. "Isten gyermekei" *tényleg* Isten részei, azaz valóban "meg kell istenülniük".)

Az "Isten-gondolat" a leghaladóbb, legállandóbb, legteljesebb szellemi érték, amit ember valaha magának mondhat. Ez akkor is így van, ha valaki nem is ismeri/nem használja erre az 'Isten' szót - például mert meghagyja az azt "kisajátítóknak".

RENDSZER

"De a bölcsesség hol található? Hol van az értelem lelőhelye?" - Jób Könyve

"- Ez magától megy! - Kitől? Magától??"

"Ez idő szerint az életben az a legszomorúbb, hogy a tudomány gyorsabban halmozza fel a tudást, mint a társadalom a bölcsességet." - Isaac Asimov

"- Emberarcú társadalmat! - Az állatarcú-, vagy a növényarcú emberét?"

"Őrület, de van benne logika!" - Shakespeare után

"Nem én voltam! A rendszer a hibás!" - sokat hangoztatott érvelési minta

Ghosts of the Civil Dead (1988), Network (1976) - ajánlott filmek

"Az idegeimet rendszerezem / nem szeret engem a szervezetem. / Agyszerkezetem szisztematikus káosz, / reggel összeszarta a memetikus kosz." - páunkszöveg

"Az egységet nem kell tartanom, mert az egység tart engem. Az egység segítségével oszthatok." - Szabó Lajos

"Én vagyok az út, a valóság, az élet" – Krisztus

Rendszer - rend. Talán a legnagyobb gyűjtőfogalom, ami alá besorolhatunk mindenféle emberi- (és nem emberi-) tevékenységet és történést. Amint a természeti jelenségek és állapotok (egészen a testünk működéséig bezárólag), úgy rendszeresek az emberi elme termékei, a kommunikáció, a nyelv, a gondolkodás, az emlékezés, és az ez ezekből fakadó viselkedés. A dogmák/filozófiák/eszmék, így a vallás és az azzal összefüggő dolgok mind rendszerben vizsgálhatók. Amit hangsúlyoznék: egy rendszer analóg minden másikkal. Különböző témákkal foglalkozva, majd azokat összehasonlítva a rendszer általános szellemi vetületeit ismerhetjük fel. A rendszerről/rendről való vélekedéseink hasonló értékeléseket/ítéleteket szülnek bennünk bármilyen fogalom értékelésével kapcsolatban. Ha valami belefér a rendszer-elméletünkbe, azzal azonosulunk, míg ami ismeretlen és besorolhatatlan számára, attól tartózkodunk, vagy egyenesen ellenezzük. Mert félünk. Esetleg küldetésstudatunk támad kiirtására, mert a rendszer fenyegető ellensége a hiba, amelyet annak boldogságos működéséhez ki kell iktatni. Ha rendszer-szemléletünk, és általában habitusunk radikális, akkor ennek kifejezésére választhatunk különböző fundamentalizmusok között. Lehetünk mondjuk radikális nacionalisták (vagy éppen anti-nacionalisták), radikális vallásosak (anti-vallásosak), vagy radikálisan önző carpediem-figurák (esetleg, ritkábban, megszállott

szentferenc-félék). A rendszer szót meghallva felötölhet bennünk a gépies, matematikai modellekkel és becslésekkel megtámogatott idea. Valamikor a felvilágosodás korszakával, az ipari forradalom kezdetével jelentkezett komolyabban a mechanisztikus világnép, amely mintha a maga pompáját rég' elvirágozta volna, mégis talán a legszívósabb utcai filozófiaként, akár a róla való elmélyültebb, tudatos és rendszerezett gondolkodás nélkül is, de tartja magát. Ezt erősíti a tudomány fogalmának "megdicsőülése" (széleskörben elismert és használt pótvallás) -, és ezt erősíti a tudományt magukénak vallók közül rendszerint felbukkanó szándék, hogy "imádjuk" megfosszák gyengeségének, azaz korlátoltságának tényétől, de ezt erősíti a társadalmi rend globalizálódásának mai képe (függetlenül a társadalmak lokális különbözőségeitől, amelyek egyre inkább díszítőelemekként fungálnak). Bár a mechanisztikus világnép nem is rossz keret - elég nagy sakktábla, hogy a rajta kialakuló izgalmas hipotézisekkel akár egy emberöltőn át eljátszunk. De a vele kapcsolatos problémák is újratermelődnek. Nincs olyan rapid (mechanikus szemléletű) rendszer, amely minden kérdésünkre kielégítő választ nyújthatna. És nincs olyan vallási- avagy eszmei-rend, amely minden felbukkanó ismeretlen tényezőt megnyugtató módon tudna integrálni - ezen rendek közé értve az (egyszerűbb) matematikát és logikát is, amely pedig az ember által eddig felfedezett/kiépített leghatékonyabb kódtábla. Hacsak el nem indulunk egy 'nyitott/szabad rendszer' fogalmának irányába - amellyel kapcsolatban viszont az a harctéri idegesség jelentkezik, mint az "egyszeri kívülálló" és a "művészet beavatottjának" konfliktusa. A szabad-rendszer gyengeségével, sérülékenységével együttélési képtelen riadt lény "igazi rendet" kezd követelni, ami kicsit elkenve ugyan, de azt jelenti: "Haggyatok, nem akarok változni és alkalmazkodni! Közöd?". Ha a "kívülálló" - leginkább egzisztenciális - érdekei (vagy csak feltételezett érdekei) úgy kívánják, a "túlzott szabadság" rendszerének képviselői, mint az "ingyenélő", materiális javakat nem termelő művészek, hibaforrásként, az ő "stabilabb" rendszerét zavaró anomáliaként tűnnek fel számára (klasszikus definíció után kutatva megguglizhatjuk a 'bűnbak' kifejezést is). Magyarországon végigtekintve: mostanában egyre-egyre elfogadottabb akár a művészet (kultúra) porondján is a kannibalizmus, avagy a hétköznapi fasizmus. Homo homini lupus est, ember embernek farkasa, verseny van, valami őrlőnivalóból nincs elég. Vagy valami ilyesmi blabla, de a lényeg a rend és a szabadság szembeállítás, amely képes olyan konfliktust generálni, ami hosszabb időre eltereli a figyelmet a privát boldogtalanságokról. Mert a rend(szer), bármennyire szellemi fogalom - elmagányosodva visszavágy szülőanyja kebelére, a materiálishoz, a kézzel fogható, érzékszervekkel tapogatható dolgok zsigerileg biztonságosnak hitt világába, és ilyen fejletlen állapotában makacsul tagadja nemzőapját, a tisztán szellemi (esetleg magát A szellemet). Így eshetett, hogy a magány és elhagyatottság gyötörte fajtánk az erő materiális megjelenését bálványozza, a maguk nemében leghatékonyabbnak és legmenőbbnek tartott civilizációs eredményeink pedig fegyverek és katonai rendszerek (a csomagban: a leghűsbavágóbb taktikai és stratégiai játszmák, célpont leküzdés-maximalizálás, rombolóerő, veszteségminimalizálás, na és persze minden győzelem értelme: a hatékonyság szentesítése erőszakos zsákmányszerzés).

"Szálljanak le végre a maszturbációról! Az szex valakivel, akit szeretek!" Woody Allen

Az igazság és a hitelesség a részletekben rejlik. - közmondás

Krisztust manapság nem feszítjük keresztre. Viccelsz? A kereszt az a templomba való való poros jelkép, esetleg jó lesz a gothoknak, az "elvetemült" metálosoknak, meg az egyéb marginális hagyományőrzőknek. Nem, Krisztust manapság (is) egyszerűen elhallgatjuk, mellőzzük, hátat fordítunk neki, elmegyünk mellette. Akár 'közvélekedésünkben' is, vagy politikai- társadalmi-szerződések keretében. Aztán persze nekiesünk a gépeinkkel, rámegyünk lánctalppal, robbanómotoros fűrésszel, fúróval, markolóval, betonnal, kővel, bézbólütővel, késsel, sokkolóval, szigonnyal, kézifegyverekkel, félautómatával, egyszerű elveken működő meg intelligensen vezérelt rombolószerkezetekkel, kémiai, biológiai és atomi halálnemekkel. Nem kell különösebb show-elemekkel meg dramaturgiával bíbelődnünk, a rombolás avagy a gyilkolás aktusa tökösen esztétikus önmagában is. Lenyűgöző látvány. A megsemmisülés-finálé is megbízhatóan hozza azt, amit elvárunk egy ilyesmi kvázi-tüzijátéktól. Már ha nem mi, fizikai valónkban és egzisztenciális létünkben, szolgáltatjuk a tűzvirágok gyúanyagát, ugye. Akinek meg az áldozat szerepet dobta a gép, az szegényke nem bírja a strapát, hát lemarad a "nagy harcban" - a gyengék az evolúció vesztesei, ergo mehetnek a levesbe. Az ilyen gondolkodást és viselkedést illetően a legmélyebb pszichés mozgató feltárására már megalkottuk a megfelelő kifejezést, úgy mondjuk: halálfélelem (hétköznapiabb nevén, kiteljesületlen formájában hívhatjuk az ismeretlentől való félelemnek is).

Az élet fenntartása, kiterjesztése vagy védelme és terének berendezése nem tűnik ilyen letagadhatatlan, zsigeri orgazmusélménynek ("la petite mort"). Ahhoz az indulatra pórázt kell vetni, személyiségünk megismerését és megváltoztatását minden kínjával együtt be kell vállalnunk, ezzel kapcsolatban legalább halvány pozitív meggyőződésre kell szert tennünk. És tanulnunk kell, folyton új ismeretekre és elméletekre szert tennünk, azokat próbálgatni, majd felülbírálni, kiigazítani - szóval művelődnünk kell, amíg csak élünk. Ha a szabadság faktora valahogy kimarad belőle, a rendszer - természeténél fogva - az állatiasság jegyeit mutatja fel, ha hosszabb ideig megmarad ketrecben, szükségképpen megvadul. Mivel a káosz alulról fenyegető réme taszít, mindenki valamiféle rendre törekszik, és bár az aktuális/lokális (esetleg egyetemes) rend kritikusi és szellemei, különböző fokon égő küldetéstudattal, de mindig felbukkannak, végsősoron kritikájuk - akár akaratuk ellenére is - csak egy "új rend" megszületését célozza. Ahogy látom, ez a *"rendszerfelismerés - a felismert rendszer tökéletlenségének felismerése - annak kritikai lebontása - új rendszer alkotása - annak tökéletlenségének felismerése - etc"* zárt kör nagy vonalakban jellemzi az emberiséget, mind a közös tudatunkat, mind az egyénit. Nagy vonalakban, általában. Pedig a szigorú és zárt mechanisztikus-világmagyarázattal kapcsolatban ismerjük Sir James Jeans angol fizikus 1937-es frappáns megmondását: "[...] az univerzum egyre inkább kezd hasonlítani egy nagy gondolathoz, mintsem egy nagy géphez". Lehet, hogy mégsem ismerjük (el).

"[...] a szabadság tökéletes rendszere[...]" - Jakab apostol

"Rendet és szabadságot! - Levegőt!" József Attila: Levegőt (Az áthúzott szöveg a vers korábbi címvariációja volt. Úgy tanultam, hogy azért vetette el, nehogy az általa vállalhatatlan rendpárti eszméket vallók a saját propagandájuk számára lenyúlják.)

"Hol van a szél, amikor nem fúj?" - szállóige/graffiti

"A szél arra fúj amerre, akar. Hallod a hangját, de nem tudod, honnan jön, és hová tart. Így van ez mindenkivel, aki a Szellemtől született" - János Evangéliuma

A szellemi fejlődés első lépcsőfoka az ok-okozat/tartozik-követel/alá-fölérendeltség zárt RENDSZERÉNEK fel- és elismerése. A bibliai szöveg az ember számára rendelt ok-okozati rendszert 'Törvény'-nek nevezi, erre alapul a régi-szövetség, ennek alárendeltje a "testi-ember". Akit a fizikai létfenntartás állati ösztöne határoz meg és igazgat, ennél fogva erkölcsileg kiskorú, törvények közé kell szorítani, amelyek áthágását büntetés követi. Ennek teljesen megfeleltethetően a "világi" társadalom a maga rendszerét a 'jog' és a 'törvények'-fogalmak körül csoportosítja, ezek alapján épülnek fel az intézményei, mint például az 'állam', amely - akárcsak a bibliai 'Törvény', bizonyos uralmat gyakorol alávetettjei felett, szintén a büntetés fenyegetésével. Mivel az ennek a rendnek való engedelmisség nem belülről fakad, a neki való megfelelés által senki nem juthat tökéletes nyugvópontra. Az egyén persze sokféle fogalom mentén alakít ki maga számára rendszereket (valakiknek például a művészet szó körül kristályosodik ki a legfontosabb viszonyítási rendszer és hivatkozási alap, avagy világrendezési szempont). De ezek a saját-rendszerek általában ugyanazokkal a tulajdonságokkal bírnak, mint az említettek. Ezeknek a rendszereknek az alapvető jellemvonása, hogy lényegében az ember fölött állnak, mintegy "igába hajtva" őt, kritikájuk esetén az erejük is szertefoszlik. Viszont a szellemi fejlődés következő lépcsőfoka a tételes rendszer meghaladásának szükségessége, illetve annak eszközként való felismerése - így szerepe a felettes uralomról kiszolgálóvá korlátozódik. Ha az ilyen értelemben alkotott rendszert, mint birtokunkban lévőit illetjük kritikával, erőt kölcsönzünk neki. A bibliai szövegben így jutunk el a 'királyi törvény'-hez, amely csak és kizárólag a mindenség (Isten) szeretetét és embertársaink szeretetét nevesíti, erre alapul az új-szövetség. A "világi" társadalom rendszerszemléletében jelenleg semmiféle meghaladás nem mutatkozik, sőt, a "jogállam" maximájának eddigi eredményeit is újra meg újra támadja - ezzel kapcsolatban remek összefoglalást nyújt Francis Fukuyama: A történelem vége és az utolsó ember című könyve, ebben a szerző a társadalmi fejlődés elemzése során a liberális demokráciáig jut, amely ugyan korántsem tökéletes, de *"eddig még nem találtak ki nála jobbat"* (Churchill). Ez a társadalmi rend ugyan bizonyos pontokon igyekszik a 'szabadság' fogalmának helyet adni, de lényegét tekintve ugyanúgy a tartozik-követel elvet követi. Míg a valódi (szellemi) felébredés: a végső megnevezhető cél, a SZERETET abszolút elismerése, avagy a szeretet végső célként és alapvető rendezőként való felismerése. A szeretet szabad rendszere önmagáért való felelősségvállalásra képesnek tekinti az embert, és arra, hogy korrigálja magát,

a megbocsátás és újrakezdés eszközét kínálja: a feltételek nélküli kegyelmet és elfogadást. Így válik az elemekből építkező rendező (elv), a zárt, tökéletesen soha nem teljesíthető 'törvény', dinamikus, az *életet szolgáló* rendszerré, így jutunk el a [tökéletesen] szabad SZELLEM-ig, amely magában hordoz és létrehoz minden rendszert. És amely minden törvényszegésre konkrét megoldást talál, az ellentéteket kibékíti, az elrontott dolgokat megjavítja vagy újakat hoz helyettük létre^{*7}. Így jutunk a GYERMEKKOR-ból a FELNŐTT-ségbe. Ez az állapot az, amikor a 'vallás' ténylegesen belső meggyőződéssé válik / a belső meggyőződés válik tényleges 'vallássá'. Ezt az állapotot a bibliai szöveg az "igaz ember" vagy érthetőbben az "igazi ember" fogalommal definiálja, akivel a szeretet egyesült, és így "irányítja" vagy "vezeti", ennél fogva a tartozik-követel rendjének megsértése nyomán fellépő lelkiismeretfurdalást, avagy bűntudatot, és az abból fakadó (meg)zuhanást nullázza. Ez a lelkiállapot sokféle néven nevezetik, talán az egyik legegyszerűbb ezek közül a "egyesülés Istennel", "visszatérés Istenhez", de használatos még az "újjászületés" is.

Természetesen egy ilyen meggyőződéssel rendelkező, ahhoz kapcsolódó ember is két lábbal a földön áll, ám belül szabad - a "feltámadásba/teljes átváltozásba/tökéletességre jutásba" vetett reménye küzd a hétköznapi, rendszeres rögválóval, az öntudatlan ösztön-állapotokkal, azzal az örületes felismeréssel, hogy a teste igyekszik a "maga útját járni", végül is, *horribile dictu*: szétesni és elenyészni. Mivel a szellemi szabadság (aka "megváltottság") állapotának az intenzitása egy-egy személy életében nem állandó, törvényszerű hát, hogy újra és újra létre kell hozni, illetve megerősíteni. (A keresztény vallás rítusai közül ennek jelképe az "szentáldozás/úrvacsora", mint a szeretettel kötött (új) szövetség megújuló kifejeződése. És mivel a tökéletesség elérése még nem teljesült, így a híveket nevezhetjük "törekvőknek" vagy "úton járóknak".)

MINDEN AZ ALÁZATTAL INDUL

(Ahol véget ér a vitatkozás, ott visszalopódzik a mennyország)

"Words are like bullets!" - South Park: With Apologies to Jesse Jackson

Ha nem létezik, miért keressük? - a jóságról.

[Jóság/tökéletesség/tisztaság/igazság/valódiság/realitás.]

Az egyik legérdekesebb jelenség, hogy az emberek a 'jóságot' kérik számon egymáson. Így van ez, nem csak azokkal szemben, akik magukat valamilyen kinyilvánított formában kötik a jósághoz, ámbár egy "vallásos" embert könnyű számonkérni, különösen csoportba verődve, vagy "sokak elismerését magunk mögött tudva". De így megy ez bármilyen dologgal kapcsolatban, amikor számonkérés merül fel. Ha 'meggyőződésünk', hogy nem létezik (nem létezhet) 'igazi, szellemi értelemben vett jóság' (tökéletesség), miért keressük égen földön és a kibertérben egyaránt? Miért tesszük akár öntudatlanul is (vagyott) kiindulási és viszonyítási ponttá, miért hivatkozunk rá? Hogy ez így van, egy egyszerű, könnyen igazolható állítás. Rengeteg internetes fórumot, a legkülönbözőbb témákban gyűlő kommenteket olvasva, furton-furton nagyon egyszerű struktúra rajzolódik ki a szemem előtt: amennyiben a vitatkozó felek nem képesek megállapodásra jutni (felosztani egymás között a szellemi létezés - és legfőképp az elismerés - tereit), erkölcsi háborúba fognak. [Miért? Itt kerül elő a "thümosz" szerepe.*⁸] Véleményük, azaz az általuk támogatott cél/eszme/dolog megvédésének érdekében - ami lehet akár két számítógépmárka közötti elsőbbség eldöntése, vagy egy-egy preferált művészeti kifejezőmód is akár - előbb-utóbb (de inkább előbb, sőt, nagyon sokan azonnal) eljutnak a "szembenálló fél "jó"-ságának, erkölcsének, szavahihetőségének megkérdőjelezéséig. Bár mondjuk egy blogon elég szokott lenni a helyesírási hiba is mint olyan erkölcsi véték, ami az "ellenfél" személyi hitelét eltörli, ezáltal az általa védett tartalom hitelét is megkérdőjelezi a "támadó" szemében. Persze a jóság számonkérése manapság elég ciki, leginkább az "értelem" szóval helyettesítik, ti. aki nem elég jó, azt úgy mondják: nem üti meg az elvárt "intelligencia" mértékét - tökéletlen, amatőr, dilettáns, nem PRO, tehát jobban tenné, ha visszatérne a játszószobába/melegebb égtájakra, a többi csimota közé, nem zavarva a fölnőttek fontos dolgait. Miért nem rosszasággal, vagy egyenesen gonoszsággal vádolják, "becsülettel", egymást? Mert ezektől a szavaktól tartanak, talán érzik, ha ezt tennék, azonnal kiszolgáltatnák magukat a saját *nyilvánvaló* erkölcsi ítéletüknek - míg az intelligenciára való hivatkozás nem tűnik erkölcsi értékítéletnek (intelligencia-rasszizmus?). Ha nem tetszik a véleményed, és kifogytam az érveimből, sokkal könnyebb azt mondanom: te hülye vagy, kezicsókolom. Hülyének tartani egymást, amolyan elfogadott, hétköznapi casus beli-ként épült be a köztudatba. De aki mondja másra, az mondja magára. Aki valaki mást megítél: önmagát

kárhoztatja. Van erre a problémára feloldás, ha rájövünk hogyan használjuk ezt az egyszerű megállapítást: ne ítélj, hogy ne ítéltess. De ugyan már, miért ne ítélnénk? Ítélet/döntés nélkül szinte semmi tudatosság nem elképzelhető. Talán máshogy kellene gondolkozni az ítélet természetével és mértékeivel kapcsolatban, hogy feloldjuk a felszólítás paradoxonát. Nem rossz felvetés ez ügyben, hogy úgy gondolkodjunk és cselekedjünk másokkal, ahogy szeretnénk, hogy velünk kapcsolatban gondolkodjanak és tegyenek. Így az ítélet a folyamat békés természetű részévé válik, nem akasztja meg azt, és hogy létezhetik drámai, félelmetes formája is, talán el is felejthetjük. Máris közelebb kerültünk egymáshoz. És önmagunkhoz.

Beszélgettem nemrég egy sráccal, aki egy számomra rendkívül üdítő álláspontot hangoztatott: az emberek nem hülyék. Annyira ritkán hallom ezt. Hát igen. Végül is az emberek nem hülyék, valamennyi mindenkinek és mindennek jut: az értelem, az intelligencia nem kisajátítható egyes emberek, embercsoportok által, az értelem sokkal inkább általánosan jelenlévő dolog a világban, igaz, különböző mértékben. Ilyen módon beszélhetünk intelligens rendszerekről, a természet intelligenciájáról, intelligens gondolatokról, vagy akár intelligens szoftverekről. Az intelligencia rétegei és szilánkjai ott vannak mindenütt, az ember csak felfedez és birtokba vesz belőlük valamennyit. Szerintem a legintelligensebb hozzáállás az, ha beismerjük, hogy az értelemből mennyire keveset birtoklunk és birtokolhatunk, akár mint faj, akár mint egyének. És azt is beismerhetjük, hogy a tudásunknak (legyen akár egyéni, akár kollektív) semmi keresnivalója isteni pozíciókban. Ahogy a Saulból lett Pál találóan zanzásította: "Ha valaki azt gondolja magáról, hogy ő már „tud valamit”, az az ember igazában még semmit sem tud úgy, ahogy kellene." Richard Feynman fizikus ugyanezt a gondolatot aktualizálta, amikor azt mondta: "Aki azt gondolja, érti a kvantumfizikát [...], annak valami nyilván elkerülte a figyelmét." (Btw: a legtöbbször, akik fogyasztottak már valamilyen pszichoaktív szert, mondjuk LSD-t, lehetnek támpontjaik, miről van itt szó.) Az intelligencia általános (az embereket és magát az emberit is meghaladó) volta - már amennyit a világegyetem eddig megismert szerkezete is felmutat - megkérdőjelezi azt a szívósan hajtogatott tételt, miszerint meghalunk, és utána semmi nincs, soha többé. Túl egyszerű állítás ez is, tudom, nincs benne semmi csel, de azért gondoltam szólni. (Ámbár kételkedőknek mozgásban lévő fraktálok nézegetése is javallott.)

Lehet jönni persze a piros ásszal, amely a türelem fogytával minden késhegyig menő vitatkozásban felbukkan és borítja az asztalt, a "csakazértis!" anti-tautológiai érvvel: depedig de és de! Az emberek hülyék! Oké, viszont akkor mindenki az, és minden hülyeség. Ha ez igaz volna, ki állíthatná ezt, ki dönthetne a kérdésben? Egy hülye? Most hülyéskedsz? :P

Bátyám vagy tíz éve meglehetősen hevesen söpörte félre "gyermeteg istenképzeteimet". Erre biztosan megvoltak a maga végiggondolt meggyőződései. De mivel a matematikát és az abból eredő logikát igen komolyan vette, eljutottunk odáig, hogy sokmindennel kapcsolatban kifogásokat találhat, egy ponton viszont végetér a tagadás - akár jogos és hasznos - logikai szerepe: ami 'van', "annak valahol lennie kellett azelőtt", nem jöhetett létre az 'abszolút semmiből' (mert az már 'valami'). Ha továbbvezetem: ahol most 'semmi "van"', ott valaha 'volt valami' - és lesz is. Mert a teret az idő - az időt pedig az állandóság alkotja. (Nézegethetünk csicsás mandalakát is, nem bánom.)

A FÉLELEM (az irat lezárása, anélkül, hogy véget érne)

Ez így rendben is volna. De azért nehogy már a vak egye meg a botját! / Ne egye már meg a vak a botját!

A félelem:

Nem is egymást ismerjük meg/akarjuk megismerni, hanem az előítéleteinket mentetgetni vagy megdönteni.

A mégnagyobb félelem:

Mi van, ha nem is létezik megismerésünk személye - csak előítéletei és azok mentetgetései lakják a burkot?

Az epic félelem pedig:

És mi van, ha minket magunkat sem lakik más, csak előítéleteink mentetgetési és azok megdöntési kísérletei? (Elég lehet-e ennyi? Ennyi van, pont?)

Te tudod - és én tudom. Mi tudjuk, csak én nem merem még.

Addig is, amíg kiderül, mi is lesz az emberiség tolt-vont "nagy szekerének" sorsa, és hogy képesek leszünk-e önünket meghaladó énként, egységes organizmusként tekinteni fajtánkra, javaslom hogy ...-....., avagy S.Y.S.

Save Your Soul!

*¹: *de még mennyire! :) (Kiemelés tőlem.)*

*²: *"Nézz a szemedbe!" - Borsos János aka Edy Andere (The Corporation tag) alkotta kifejezés, az <http://eddieandere.blogspot.com/> "nyelvi legó"-blog indító bejegyzése, az ott közölt definíció szerint annyit tesz, mint: "Légy őszinte magadhoz!"*

*³: *Leomlott Babilon!: minden szellemi sötétség vége - Jelenések Könyve*

*⁴: *apokalüpszosz: görög szó, jelentése: lelepleződés (tágabb értelemben: a jelenségek mögötti okok és összefüggések kiderülése)*

*⁵: *a magam részéről keményen megküzdöttem, hogy a vallásos nyelvtől megszabaduljak, illetve hogy azt valahogy megszelídítsem, megtaláljam a helyét a kifejezési eszköztáramban. Pl. Károli Gáspár veretes stílusa ugyan remek tolvajnyelv egy keresztény csoporton belül, de azok felé, akik nem "beavatottjai" ennek a kommunikációnak, már-már olyan fokú megértésbeli zavart képes okozni mintha idegen nyelven beszélnék, sőt sokszor a saját magukat sem tudják maguknak lefordítani.*

*⁶: *Fenevad, vadállat: társadalmi rendszerekre, illetve a mögöttük létrejövő hiányok összefoglalására használt bibliai jelkép, amelynek "fenesége" és "vadsága" az élőlényekre gyakorolt pusztító hatásra utal. (Az Jelenések Könyvében utolsóként említett fenevad száma a közkedvelt 666, és talán kevesen tudják, de a hétfejű sárkány szintén népszerű figurája is innen származik.) - Dániel Könyve, Jelenések Könyve*

*⁷: *v.ö.: "Jézus Krisztus eltörölte/ a halált" (Más fordítás szerint: "megsemmisítette a halál erejét" a szeretet folytonosságának akadályát, a legkisebb dolgokban jelentkező haláloktól a konkrét fizikai megsemmisülésig). - Timóteus 2. levele*

*⁸: *thümosz: görög szó, jelentése: lélek, szív (mint az érzelmek, szenvedélyek székhelye), érzület, érzés, értelem. Az elismerés utáni szenvedélyes vágyat, az igazságérzet kielégítésének vágyát kapcsolják még hozzá.*

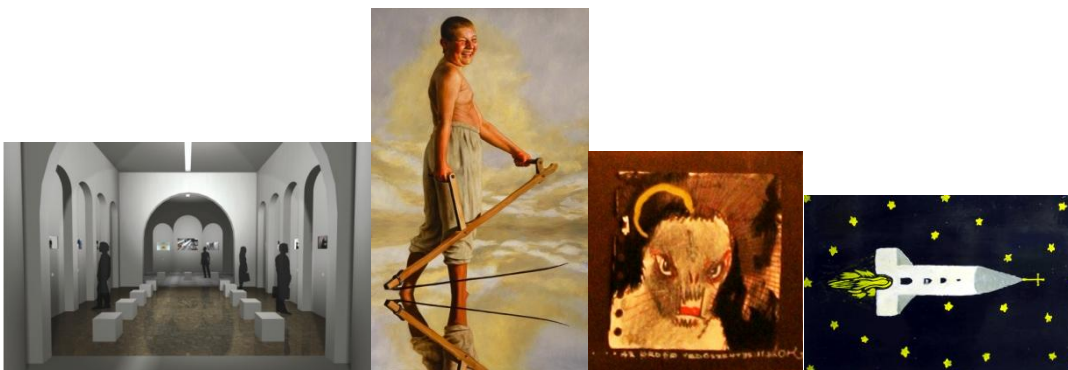
[2.]

The Corporation: Úrhajó

Az Egyszerű Többség-re a The Corporation egy templom-parafrazist talált ki: a Múcsarnok egészét egy templommá alakítjuk. Az ötlet lényege elsősorban szellemi, kevés fizikai kivetüléssel bír, amelyek a gondolat egységéhez képest a térben inkább jelzés értékűek: ennek a templomnak a megpillantáshoz szükségünk van némi "felhőbe-alakzatokat-képzelné"-készségre. A templom gondolata szinte egyszerre született meg négyünkben, egyetlen ellenvetés nélkül tudtunk belehelyezkedni az elképzelésbe. De mi az, hogy templom? Miért pont templom, egyáltalán minek ide templom? Hogy jövünk ahhoz, hogy "kisajátítsuk" magunknak a Múcsarnokot - mégha csak (könnyedén ignorálható) idea szintjén is - ráadásul egy olyan bemutató alkalmával, ami tizenöt csoport részvételével zajlik. Még csak alapvető tervezési fázisban jártunk, éppen hogy ismertettük rövidke prezentációnkat a csoportok elképzeléseit bemutató gyűlésen, amikor megkaptuk az első kritikai hangokat - valamely művészársainktól, miszerint "ebben a templomban én nem akarok részt venni!" - vagy valami hasonló módon, a pontos kifejezéseket nem tudom: mivel nem nekünk mondták. Helyesebben: nekünk nem mondták. Aztán kurátoraink is megfogalmaztak - némiképp' óvatosabban a maguk hm.. aggodalmát a dologgal kapcsolatban. Egyik performatív ötletünkre, amelyet a koncepció valami kis mellékmondataként, e-mailben terjesztettünk elő nekik, miszerint: "papot akarunk installálni", például a következőket és éles: "nem akarjuk, hogy papot installáljatok!" felszólítást küldték vissza. Ahogy a lefelé fordított kereszt bármilyen felhasználási módja ellen is óvást emeltek. Pedig a templom-szimbólum a szinte tökéletesen deszakralizált, sőt, általában anti-klerikális, (nyugat)európai gyökerű (magas)művészeti-kulturális szellemi közegben is sokszorosan használt és hasznosított. Nem beszélve a templommal kapcsolatos egyéb jelekről, mint például az oltár, vagy a hagyományos szakrális formavilágból átemelt oltárkép-típusú festészeti megoldások, az építészeti utalások a templomi hajókra, aztán az a rengeteg egyéb felhasználási mód, amely a szakralitás különféle vetületeiből merít, akár a performanszokban, előadásokban, a végletekig szétcincálva a vallás világát, a papi ruhákat, a rítusokat, kifejezéseket, a katolikus mise imitációjától a természeti népek vallásos-mágikus jeleinek kisajátításáig, az észak- és dél-amerikai indiánok, afrikai törzsi rítusok, a vudu-mágia, a sámánizmus, a keleti vallások, különösen a buddhizmus (felülreprezentálva a tibeti ágat), a Zen, a Tao, a hinduizmus, az animizmus, az ókor letűnt hitvilágai - meg kismillió egyéb kultúra és kultusz szellemi- és formakincsének felhasználásáig. Egyszerűen felsorolhatatlan. Talán nincs is olyan vallással kapcsolatos elem, amit ne remixeltek volna. A pop-kultúráról, videóklippekről, reklámokról, frivol, vagy akár totálpornográf felhasználásokról, a kortárs színház- mozgás- és előadóművészetről, az irodalomról, és (kiemelten) az elektronikus zenei partikultúráról (pl. a pszihedelikus trance irányzatokról) szót se ejtsünk: a lista hossza megállítaná az agyműködést...

Mátrai Erik (*The Corp.*): Szögesdrót Krisztus, Mécs Miklós (Sz.A.F.): kg_st, Maurizio Cattelan Trussardi: A pápát eltalálja egy meteor, Radics Márk (Csoport): Múcsarnok-templom

EGGS-csoport: HANA (terv a Velencei Biennáléra), Szenteleki Gábor (*The Corp.*): Boldogok... (II.), .page. (*The Corp.*): St. Brok, az ördög védőszentje, Sz.A.F.: úrhajó

Sz.A.F.: Jewish Anarchy, The Corporation: TEMPLE52 (Az 5. Égtáj című ösztzművészeti-fesztiválunkon azik egy tér elnevezése), Borsos János (*The Corp.*): Szentháromság modell, The Corporation fellépés az Enter zenei fesztiválon, templomnak öltözve

Hiába nem tudunk újat mondani az ötlettel, ugyanígy az ellenvetések, kritikák és félelmek sem változnak. :)

Szenteleki Gábor a The Corporation első levelezésében, általánosságban az ilyesmi érzelmekkel kapcsolatban, a megnemértés és elutasítás szellőjének legyintése után, így fogalmazott: "Ha világnézeti ügyek keverednek a művészettel, akkor nem árt az óvatosság. Érdekes nem? Legyél valamilyen, úgy hogy semlegesnek látszódj."

Talán azzal lépünk át valamiféle (félreértett) 'felvilágosult' határt, hogy mi "komolyan gondoljuk" a dolgot. :) Komolyan - amennyiben tényleg mind a négyen rendelkezünk keresztény/keresztényen kötődésekkel múltunkban és jelenünkben egyaránt, sőt különböző módon egyéni művészeti alkotásainkban is. Mátrai Erik a római-katolikus rítus részese, művészetében olyan munkákkal jelentkezett, mint például a "Tövis Krisztus", a "Szögesdrót-Krisztus", különböző hagyományos festményeket feldolgozó videó-ikonok, pl. a "Stációk" című tizennégy darabból álló sorozata, "A Vörös Tenger kettéválasztása", ami egy nagyszabású audió-vizuális installáció, diplomamunkája a "Barracasi mise" elnevezésű háromcsatornás videó-installáció, a "Teremtés" című videó, stb. Borsos János, aki az újkeresztény irányzatok és szellemiség által érintett leginkább, több bibliai-téma feldolgozását is elkövette, sokat ezek közül feleségével, Lőrinc Lillával közösen: "Kereszt-akció", ez egy elektronikus zenével kísért performance, "János mutatja sebeit Krisztusnak", ami egy videó-installáció, a lézerfényekből készült "Szenháromság modell", "Omega Akták"-blog, amin illusztrációkat publikál, "TOYOTA=SÁTÁN" című képe, "Giovanni Battista"-alteregő megalkotása, "Szomália calls"-plakátok, "Protestánsok gerendája" objekt, stb. Szenteleki Gábor, aki közülünk a leginkább magánügynek tekinti meggyőződésének kifejezését, ugyan semmilyen konkrét formai kivetüléssel nem utalt személyes 'vallásosságára', de a szellemi kérdésekre és problémákra való reagálás erősen kitapintható festészetében, a keresztény hagyományokra talán leginkább néhány címválasztásában reflektált: "Boldogok", "M. a mennybe megy", "Gránátalmák", stb. Én, aki talán a legszélsőségesebben ugrottam fejest a vallásba mintegy húsz éve, kb. tíz évnyi napi szintű bibliatanulmányozást és (főként előadások formájában) számolatlan órányi rendszerezett teológiai tanulmányt, közösségi önkéntes munkákat és "istentiszteletet" folytattam, elég sok kalligráfiámban dolgoztam bibliai versekkel, illetve azok inspirációjából kiinduló szövegekkel, illetve sok egyéb textuális és videó-alkotásomban szerepelt felismerhetően a Biblia, mint ihlető elem, valamint több száz kisméretű, rajzot és digitális képet készítettem ilyen témákban (ez utóbbiak 99%-a semmilyen hivatalos avagy intézményesült művészeti térben vagy közegben sem szerepelt), ezeken kívül elektronikus zenei ténykedésemben sok hangmintát használtam, különböző keresztény prédikátorok mondataiból. A The Corporation művészeti szervezet viszont - leszámítva az Anno Domini - Az Úr évében című Finita la Commedia-The Corporation 2004-es közös, Millenáris Teátrum-beli produkcióját - 2010 nyaráig nem jelentkezett a kereszténységhez - ha csak áttételesen is - köthető közös művel, amikor elkészítettük a csoport acél emblémáját, rajta a "Légy igaz!" gravírozással (mindenfajta szigorú "dogmatikus egyeztetés" nélkül), és akárcsak az Egyszerű Többség-en, "beledobtuk" a kiállítótér falába.

Jogosak-e az említett (és hasonló) kritikai hangok, illetve mik is ezek pontosan? Mik lehetnek a kritikák egy fiatal művészekből álló csapattal kapcsolatban, akik a huszonegyedik század elején témaválasztásukban az "anakronisztikus keresztény" halmazhoz nyúlnak?

A függetlenségükre büszke (általában hozzánk hasonlóan szintén fiatal) művészek és ítések között a vallási türelmetlenség/bunkóság vádjai azok lennének, ha mi egy vallást, felekezetet, egyházi/hatalmi) szervezet, netán titkos szektát, annak álláspontját képviselnénk esetleg csoportként ilyesmit alkotnánk. És azok lennének, ha akármit tehetnénk (az egyszerű) többség akarata ellenére, ha képesek volnánk "megerősíteni" bárki személyes meggyőződését, illetve azon meggyőződését, hogy neki pedig olyanja nincs, vagy arra szüksége sincs. De nem vagyunk képesek - de még ennek felvetése is hajmeresztő/morbid számunkra. Ilyen vádaknak még csak az árnyéka sem vetülhet ránk: hacsak a rólunk alkotott fantom-elképzelésre nem. És nem is titkolunk semmit ebben a projektünkben: ez az, aminek mondjuk, ez egy templom-parafázis. Gondolati és alkotóművészeti kísérlet, játék azokkal a formai elemekkel és szellemi töltésekkel, amelyekhez minket személyes emlékek és meggyőzések fűznek. És persze - számunkra - egyben több is, mint játék: útkeresés. Annak keresése, hogy találhatunk-e mesterségünk, a művészet keretei között dinamikát, szabad szellemet a ránk ható, minket inspiráló szimbólumok és szellemi kódok felhasználásával - elérhetünk-e valami valódit: akár a magunk elnevezésével "istenit"? Van-e élet például - az általunk is elutasított - egyéb játékosok után/mellett, akik visszaéltek és élnek ugyanezen formákkal, kifejezésekkel, illetve lehetséges-e kapcsolódni azokhoz a játékosokhoz, akik nem a művészet mára már kicsit túl is harcolt szabadságeszményének ernyője alól szemlélődnek, hanem kissé hagyományosabban - ha úgy tetszik maradibban - követnek rítusokat.

Kritikák érhetnek minket azért, mert "unalmas és meghaladott" amit teszünk. Alapvetően az. Akárcsak gyerekek meg felnőttek lenni, sírni és nevetni, gondolkozni és beszélgetni, sportolni és szurkolni, dolgozni, kutatni, mechanizmusokat fabrikálni, zenélni, szerelmes dalokat énekelni, vagy szeretkezni. Netán enni. (Vagy meghalni.) Van, aki ezeket a tevékenységeket is kritikusan méregeti. Miért is ne tehetné meg?

De hogy a The Corporation "Úrhajó" című munkája konkrétan micsoda és hogyan hat: ennek eldöntése jobbra úgyszem a mi dolgunk.

The Corporation, .page. – 2011.

[thecorporation.hu]